

2009 Pandemik İnfluenza Salgını Öncesinde Sağlık Personelinin Pandemik Grip Aşısı ile İlgili Görüşleri

Prior to Influenza Pandemics 2009 Evaluation of Views of Health Care Staff

Aslınur Özkaya Parlakay¹, Al-Hassan Abdulmumin¹, Ateş Kara¹, Ali Bülent Cengiz¹, Erdal İnce², Ergin Çiftçi², Hasan Tezer³, Halil Özdemir², Elif Çeliker³

¹Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

²Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

³Ankara Hematoloji ve Onkoloji Eğitim Araştırma Hastanesi, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Kliniği, Ankara, Türkiye

Özet

Amaç: Pandemik grip aşısı, gribin yayılmasını önlemek, ağır seyreden grip vakalarıyla oluşacak komplikasyonları ve ölümlü engellemek, salgının uzun sürmesi sonucu ortaya çıkabilecek virüs mutasyonunu engellemek, hastalık nedeni ile hastaneye yatış ve yoğun bakım yatak ihtiyacını azaltmak, toplumda verilmesi gereken zorunlu hizmetlerin kesintisiz sürdürülmesini sağlamak, gribe bağlı okul devamsızlığını, iş gücü kaybını ve ekonomik kayıpları önlemek açısından önem taşımaktadır. Üç farklı merkezde pandemik grip aşısı uygulanması öncesi sağlık personeline uyguladığımız anket sonuçlarına göre aşıya bakışın değerlendirilmesi planlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Anket, hasta ile sürekli temas halinde olma ihtimali olan 182 doktor, 158 hemşire ve 54 idari personel olmak üzere toplam 394 sağlık personeline uygulanmıştır. Ankete katılan personelin çalıştığı merkez, görevi, görev süresi, yaşı, mevsimsel grip aşısı olup olmadığı, pandemik grip aşısı olmayı düşünüp düşünmediği, gerekçesi sorgulanmış ve kaydedilmiştir.

Bulgular: Anketimize katılan toplam 394 sağlık personelinin 221'inin Hacettepe Üniversitesi'nde, 102'sinin Ankara Üniversitesi'nde, 71'inin Dışkapı Eğitim Araştırma Hastanesi'nde hizmet verdiği saptanmıştır. Çalışmamıza katılan sağlık personelinin 259'u pandemik grip aşısını olmayı planlarken, 135'i olmayı düşünmediğini belirtmiştir. Aşı olmayı düşünen kişilerin %77.6'sı risk grubunda olduğu için, %22.4'ü salgın nedeniyle aşı olmayı istemekteydi. Aşı olmayı düşünmeyen kişilerin %23'ü kobay olmak istemediğinden, %30.9'u aşının yan etkilerinden çekindiğinden, %46'sı ise aşının çok yeni olması nedeniyle kaygıları olduğundan aşı olmayı düşünmedikleri saptanmıştır.

Sonuç: Aşılama konunun uzmanlarının net açıklamalarda bulunması ve toplumsal kararlık büyük önem taşımaktadır, bu nedenle aşı ile ilgili yapılacak açıklamaların bu çerçevede yapılması gerekmektedir. Aksi durumlarda ise en yüksek risk grubunda bile aşılama kabulü düşük kalmaktadır.

(*J Pediatr Inf 2012; 6: 37-9*)

Anahtar kelimeler: Pandemik A (H1N1) grip virüsü, pandemik grip aşısı, sağlık personeli, sağlık personeli aşılması

Abstract

Objective: Pandemic influenza vaccine is important in order to prevent dissemination of influenza, to decrease rates of complications and mortality due to influenza, to prevent mutation of virus in case epidemics last for a long time, to decrease the need for intensive care hospitalisation due to disease, to maintain health care services, to prevent school and work day loss and to decrease the economic burden. Our questionnaire was conducted in 3 different centers to evaluate view of health care staff for pandemic influenza vaccine prior to epidemics.

Materials and Methods: Our questionnaire was conducted with health care workers with a possibility of direct exposure to patients including 182 doctors, 158 nurses and 54 management staff, making a total of 394 people. The location of the staff, position, period of office, whether she/he had seasonal influenza vaccine, whether he/she planned to have the pandemic influenza vaccine and the reason for this were questioned and noted.

Results: Of the 394 healthcare staff included in our study, 221 were working in Hacettepe University Hospital, 102 in Ankara University Hospital and 71 in Ankara Hematology and Oncology Hospital. Of the people enrolled in our study, 259 were planning to have the pandemic influenza vaccine while 135 were not. Of the staff planning to have the pandemic influenza vaccine, 77.6% were planning because they thought they were in the risk group, 22.4% were planning because there was pandemics. Of the staff not planning to have the pandemic influenza vaccine, 23% were not having the vaccine because they did not want to be guinea pigs, 30.9% were concerned with its side effects and 46% had concerns because the vaccine was too new.

Conclusion: In group vaccination, the opinions of the specialists and determination of health care authorities are very important, so views about vaccines should consider this aspect. Otherwise, even in risk groups, acceptance of the vaccine would be at lower rates.

(*J Pediatr Inf 2012; 6: 37-9*)

Key words: Pandemic influenza (H1N1) virus, pandemic influenza vaccine, health care staff, health care staff vaccination

Geliş Tarihi: 17.02.2012

Kabul Tarihi: 28.03.2012

Yazışma Adresi:

Correspondence Address:

Dr. Aslınur Özkaya Parlakay
Hacettepe Üniversitesi
Tıp Fakültesi Hastanesi,
Çocuk Enfeksiyon
Hastalıkları Bilim Dalı,
Ankara, Türkiye
Tel.: +90 312 305 11 66
E-posta:
aslinur@hacettepe.edu.tr
doi:10.5152/ced.2012.09

Giriş

Pandemik influenza (H1N1) virüsü 2009'da yarattığı ciddi endişeyle önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. İnfluenza gibi kolay ve hızlı yayılımı olan enfeksiyonlarda sağlık personelinin kendisi de hastalığın yayılımı özellikle daha yüksek risk taşıyan gruba bulaştırma açısından önemli bir odak oluşturabilmektedir. Hem bu nedenle hem de sağlık hizmetinin kesintisiz sürdürülebilmesi açısından da bu grubun aşılınması büyük önem taşımaktadır.

Son yaşanan influenza pandemisi sırasında Sağlık bakanlığı tarafından 43 milyon doz aşı temin edilmesi planlanarak 2 Kasım 2009'da pandemik grip aşısının uygulanması başlanmıştır. Ancak genelde sağlık çalışanlarının mevsimsel grip aşı kabullerinin düşük düzeylerde kaldığı da bilinmektedir. Amerika'da Hastalık kontrol ve Önleme Merkezi Centers for Disease Control and Prevention (CDC) tarafından aşılama oranlarının yükseltilebilmesi açısından, aşının ücretsiz olarak uygulanması, sağlık çalışanlarına hastalığın riskleri, aşının olası yan etkileriyle ilgili bilgi verilmesi önerilmiştir (1). Yapılan çalışmalarda aşılamanın önündeki engellerden en önemlisinin aşı yan etkilerine karşı olan çekince olduğu gösterilmiştir (2, 3). Sağlık Bakanlığı'nın ve akademik çevrelerin desteğine rağmen; medyanın ve bazı sivil toplum örgütlerinin propagandası sonucunda ülkemizde pandemik grip aşısına bakış olumsuz olmuştur (4). Çalışmamız pandemik grip aşılamanın başlamasından yaklaşık 1 hafta öncesinde öncelikli aşılama planlanan sağlık personelinin aşılama bakışını yansıtmaya ve sonraki olası aşılamam programlarının planlanmasına bilgi sağlanması amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi ve Ankara Hematoloji ve Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde çalışan 394 sağlık çalışanına anket uygulanması yoluyla yapılmıştır. Ankete katılan kişilere yaşı, çalıştığı merkez, görevi, görev süresi, mevsimsel grip aşısı olup olmadığı, pandemik grip aşısı olmak isteyip istemediği ve gerekçesi sorularak bilgiler not edildi. Ankette 10 direkt ve indirekt çoktan seçmeli ve açık uçlu soru sorulmuş, anketin 10 dakikadan daha kısa sürede tamamlanabilir olmasına özen gösterilmiş, bu şekilde katılımcının dikkatinin dağılmamasına ve mümkün olan en kısa sürede tamamlanmasına çalışıldı. Anketi doldururken katılımcıya çalışma ekibinden bir kişi nezaret etmiş, ancak anketle ilgili müdahalede bulunulmamasına özenle dikkat edilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede SPSS 16.0 Windows için programı (IBM Company Chicago, Illinois) kullanılmıştır. Mann-Whitney ve Ki kare testlerinden istatistiksel analizde faydalanılmıştır. Kategorik değişkenler sayı ve yüzdeyle,

sayısal değişkenler medyan, minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerlerle ifade edilmiştir.

Bulgular

Anketimize katılan toplam 394 sağlık personelinin 223'ünün Hacettepe Üniversitesi'nde, 102'sinin Ankara Üniversitesi'nde, 71'inin Dışkapı Eğitim Araştırma Hastanesi'nde hizmet verdiği saptanmıştır. Yaşları 21 ile 65 arasında (ortalama 31.01±7.52) değişen katılımcıların meslekteki görev süreleri ise 1 yıl ile 42 yıl arasında değişmekteydi (Tablo 1). Çalışmamıza katılan sağlık personelinin 260'ı pandemik grip aşısını olmayı planlarken, 134'ü olmayı düşünmediğini belirtmiştir. Aşı olmayı düşünen kişilerin %77.6'sı risk grubunda olduğu için, %22.4'ü salgın nedeniyle aşı olmayı düşünmekteydi. Aşı olmayı düşünmeyen kişilerin %23'ü kobay olmak istemediğinden, %30.9'u aşının yan etkilerinden çekindiğinden, %46'sı ise aşının çok yeni olması nedeniyle kaygıları olduğundan aşı olmayı düşünmedikleri saptanmıştır.

Çalışmamıza katılan doktorların 116'sı (%63.7), hemşirelerin 103'ü (%65.2), idari personelin 41'i (%75.9) pandemik grip aşısını olmayı düşünmekteydi (Şekil 1). Bayanların 92'si (%69.7), erkeklerin 167'si (%63.7) pandemik grip aşısını uygulamayı planlamaktaydı (Şekil 2). Çalışmaya katılan sağlık personelinin 40 yaş altında olanların 229'u (%66.1), 40-55 yaşında olanların 29'u (%64.4), 55 yaş üstü olanlardan 1 kişi (%33.3) pandemik grip aşısı olacağını belirtmiştir.

Çalışmamıza katılan sağlık personelinin aşı olmayı düşünmesini etkileyen 2 faktörün çalıştığı merkez ($p<0.001$) ve mevsimsel grip aşısı uygulamış olma ($p<0.001$) olduğu tespit edilmiştir. Ancak meslekteki görev süresinin pandemik grip aşı kabulünde anlamlı fark yaratmadığı ($p=0.880$), mesleğinin ($p=0.228$), cinsiyet ($p=0.250$) ve 40 yaş altı, 40-55, 55 yaş üzeri yaş gruplarının ($p=0.501$) pandemik grip aşı kabulünde etkisinin olmadığı gözlenmiştir Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalışan personelin pandemik grip aşısı olmaya daha sıcak baktığı gözlenmiştir (Şekil 3).

Tablo 1. Cinsiyet, yaş ve mesleğin merkezlere göre dağılımı

	Tüm grup	HÜTF	AÜTF	AHOH
Cinsiyet				
Kadın	262	198	44	20
Erkek	132	23	58	71
Yaş				
Ortalama	31.01	31.1	29.8	32.3
Std. deviasyon	7.52	8.12	6.4	6.8
Meslek				
Doktor	182	68	73	43
Hemşire	158	110	20	26
İdari	54	43	9	2

Tartışma

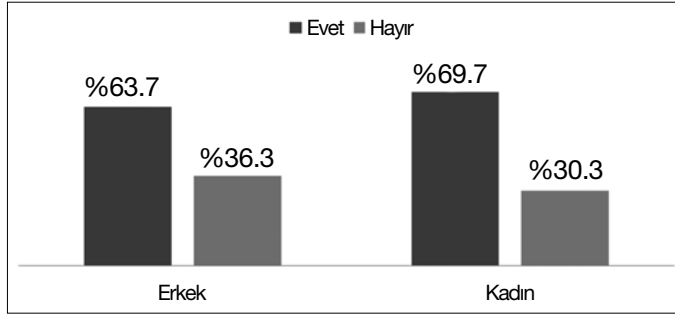
Pandemik H1N1 virüsünün 21 Nisan 2009'da CDC tarafından tanımlanıp, 11 Haziran 2009'da Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmesi ile dünya genelinde yeni bir ölümcül salgın korkusu başladı (5). Aşının sınırlı sayıda üretilmesi risk gruplarına göre öncelikli aşılamaya uygulamasını gündeme getirmişti. Ülkemizde bu çerçevede aşılamaya 2 Kasım 2009 tarihiyle sağlık çalışanlarına uygulanmasına başlandı.

Ülkemizde 807 sağlık çalışanın katılımıyla yapılan bir çalışmada çalışanların %17.7'si aşılanmayı istediklerini, %44.2'si aşılanmayı istemediğini, %38'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir (4). Bu çalışmada kararsız kişilerin yaşının daha genç olduğu belirtilmiştir, çalışmamızda ise kararsız sağlık çalışanı bulunmamakla birlikte pandemik grip aşısının gerekli bulanlarla bulmayanların yaşları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

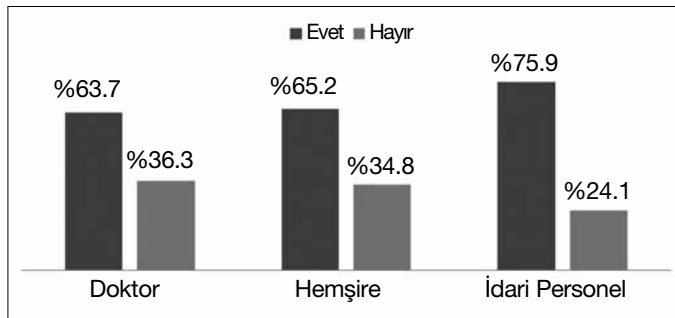
Amerika'da yapılan bir çalışmada geçmişte düşük olan influenza aşılamaya oranlarının aksine pandemik grip aşı

Kabulünün %81 gibi yüksek bir yüzdede yer aldığı belirtilmiş, bunu CDC'nin aşılamayı arttırmadaki çeşitli stratejilerinin etkisinin sağlamış olabileceği belirtilmiştir (6). Ancak İspanya'da yapılan bir çalışmada pandemik grip aşı kabulünün sağlık personeli arasında %22.1 oranında kabulünün olduğunu belirtmiş bu da çalışmanın yapıldığı bölgeye göre çok farklı yüzdelerde kabulünün olabileceğini göstermiştir (7). ABD'de eyaletler bazında hasta ile teması olan sağlık çalışanlarına grip aşısı olma zorunluluğu getirilmiştir.

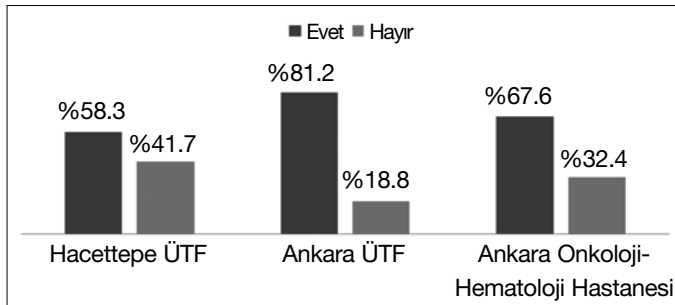
Ülkemizden yapılan çalışmada pandemik grip aşısı önündeki en büyük engelin aşının yan etkilerinden olan çekince (%78) ve aşıyla ilgili piyasaya sürülmeden önce yeterli çalışmanın bulunmaması (%77) olduğu belirtilmiştir (4). Amerika'da da benzer şekilde pandemik grip aşısıyla aşılanmayı kabul etmeyen sağlık personelinin en sık olarak aşı yan etkilerinden çekindiği gösterilmiştir (6). Çalışmamızda ise sağlık personeli arasında pandemik grip aşı kabulünü engelleyen en önemli faktörün aşının çok yeni olması olduğu, aşı olmayı düşünmeyen kişilerin %23'ü kobay olmak istemediğinden, %30.9'u aşının yan etkilerinden çekindiğinden aşı olmayı düşünmedikleri saptanmıştır.

Şekil 1. Cinsiyete göre pandemik grip aşı kabulünün dağılımı

Şekil 2. Mesleğe göre pandemik grip aşı kabulünün dağılımı

Şekil 3. Merkeze göre pandemik grip aşısı kabulünün dağılımı

Sonuç

Aşı ile ilgili yapılacak açıklamaların toplumsal kararlılıkla, medya, sivil toplum desteği örgütlerinin desteğiyle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır, açıklamaların ve yayınlanacak bildirimlerin bu çerçevede yapılması gerekmekte ve bu konuda tüm sağlık personeline olduğu kadar, medyaya ve sivil toplum örgütlerine de görev düşmektedir. Aksi durumlarda ise en yüksek grubunda bile aşılamaya kabulü düşük kalabilmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Kaynaklar

- Centers for Disease Control and Prevention. Prevention and control of influenza: recommendations of the Immunization Practices Advisory Committee (ACIP), 2007. MMWR Recomm Rep 2007; 56(RR06): 1-54.
- Canning HS, Phillips J, Allsup S. Health care worker beliefs about influenza vaccine and reasons for non-vaccination: a cross sectional survey. J Clin Nurs 2005; 14: 922-5. [CrossRef]
- Clark SJ, Cowan AE, Wortley PM. Influenza vaccination attitudes and practices among US registered nurses. Am J Infect Control 2009; 37: 551-6. [CrossRef]
- Arda B, Durusoy R, Yamazhan T, et al. Did the pandemic have an impact on influenza vaccination attitude? A survey among health care workers. BMC Infect Dis 2011; 1: 87. [CrossRef]
- Zarocostos J. World Health Organization declares A (H1N1) influenza pandemic. BMJ 2009; 338: b2425. [CrossRef]
- Walker DW, Sloan SS, Kozlica JD. Public health worker attitudes and beliefs concerning 2009 H1N1 and seasonal influenza vaccines. Am J Infect Control 2012; 40: 267-9. [CrossRef]
- Sánchez-Payá J, Hernández-García I, García-Román V, et al. Influenza vaccination among healthcare personnel after pandemic influenza H1N1. Vaccine 2012; 30: 911-5. [CrossRef]